

PROJEKTOVANJE I ODRŽAVANJE SISTEMA ZA DOJAVU POŽARA

- Predavanje 6**
- **Usisni sistemi za dim**
  - **Linijski detektori toplote**
  - **Linijski detektori dima**

Usisni sistemi za dim

ASD, VESDA, EWSD, VEWS

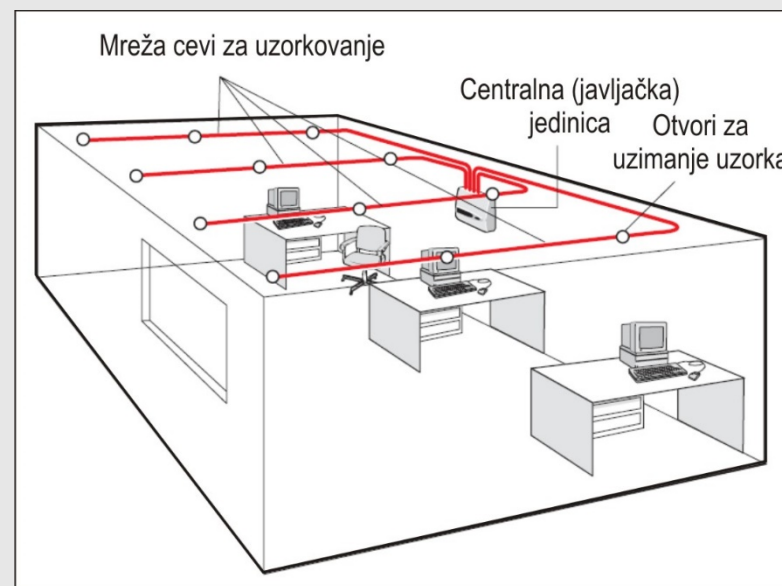
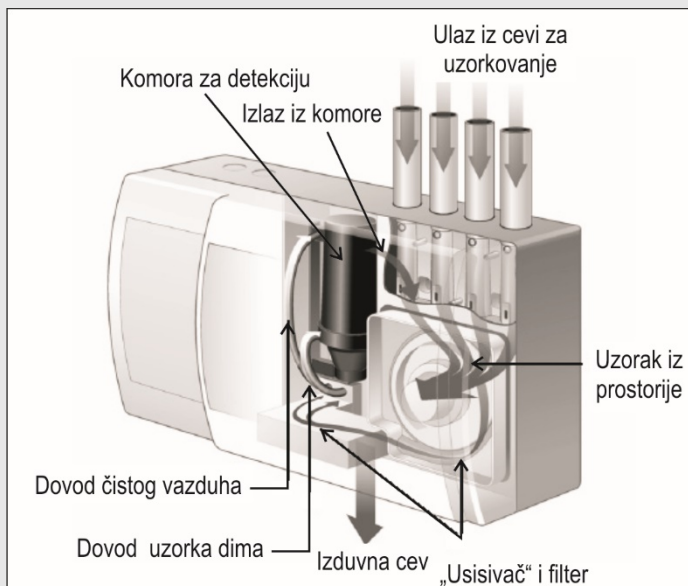
Klasa	Osetljivost	Primena.	Test požari
A	veoma velika osetljivost, max. 0.05 dB/m	Vrlo rana detekcija veoma male koncentracije dima, na primer, za ekološki čiste prostorije, ekstremno male količine dima u kanalima za klimatizaciju, ..	TF2A, TF3A, TF4, TF5A
B	velika osetljivost, max. 0.15 dB/m	Rana detekcija; posebni slučajevi detekcije - na primer, elektronski i računarski kabineti	TF2B, TF3B, TF4, TF5B
C	normalna osetljivost, max. 2.00 dB/m	Standardna detekcija; detekcija u normalnim sobama i prostorima koja daje istu pouzdanost detekcije kao na primer, linijski detektori dima	TF2, TF3, TF4, TF5

ISO 7240-20, EN 54-20

3.1.1 aspirating smoke detector - smoke detector, in which air and aerosols are drawn through a sampling device and carried to one and more smoke sensing elements by an integral aspirator (e.g. fan or pump).

Usisni sistemi za dim

Princip rada

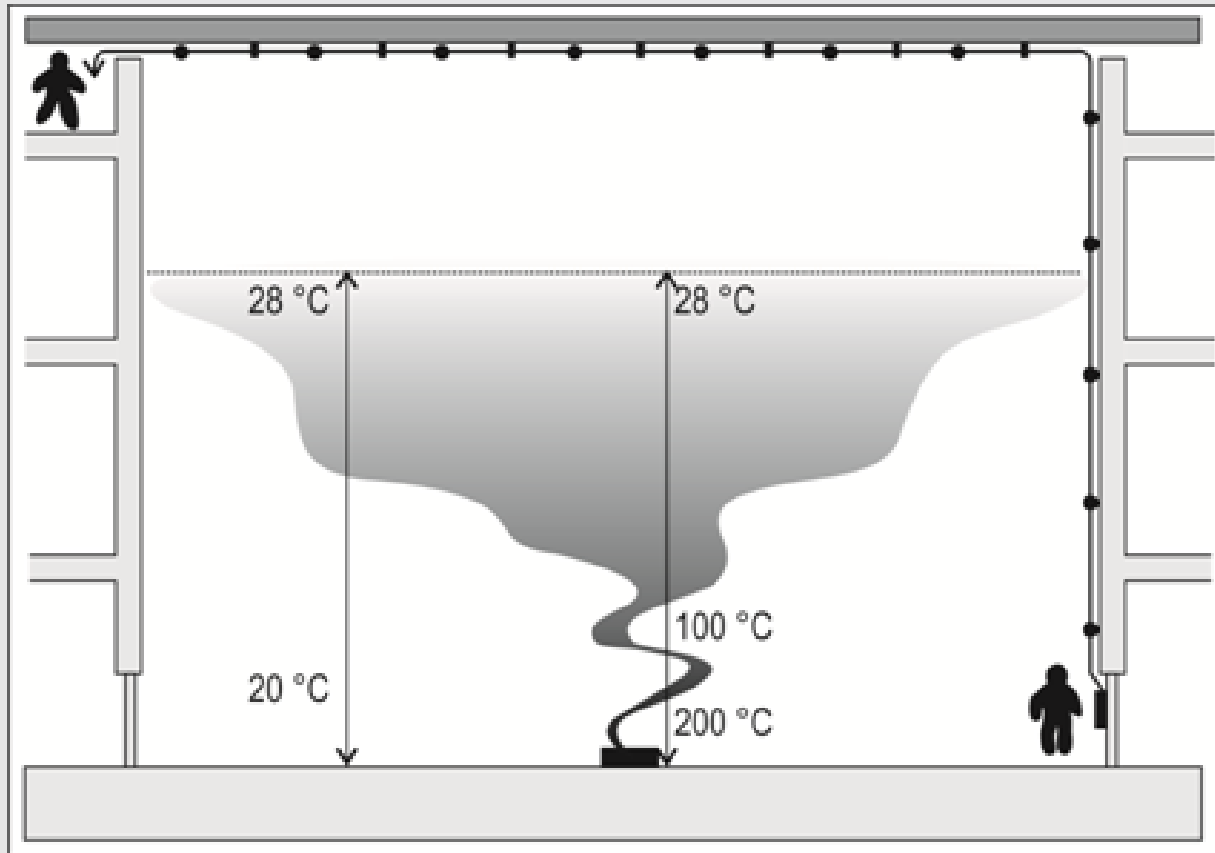

- princip detekcije *zamagljenosti (oblaka)* u komori (eng. *cloud chamber smoke detection principle*) i princip detekcije dima *kontinualnim uzorkovanjem* (eng. *continuous air-sampling smoke detection*).

Opseg detekcije zamagljenosti u komori od 0.0005 do 20.5 %/m - detekcija čestica dima koje su nevidljive za ljudsko oko!!!

Usisni sistemi za dim

Prednost – posebni uslovi stratifikacije

Usisni sistemi za dim

EN 54 – 14 - za zaštitu računarskih kabineta i elektronske opreme, a posebno za detekciju u ventilacionim cevima u kojima je velika brzina strujanja vazduha ili varira. Preciznija uputstva za postavljanje i oblast pokrivanja ne postoje.

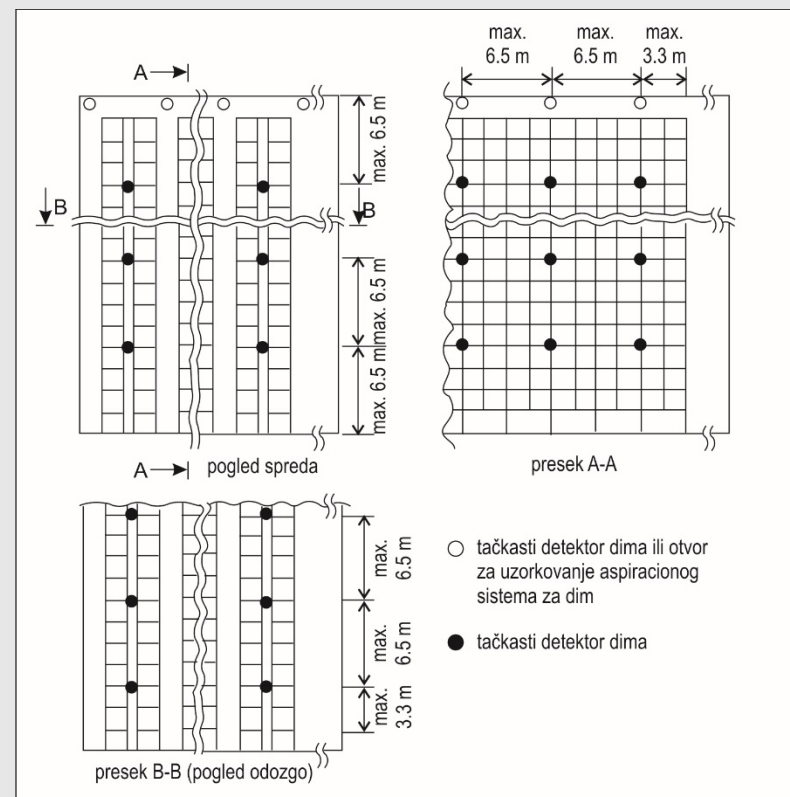
VDE 0833-2

U prostorijama sa površinom do 80 m² i visinom do 12 m, dovoljan je jedan sistem bez obzira na klasu A, B ili C. U prostorijama sa većom površinom od 80 m² sa visinom tavanice od 6 m do 12 m, površina pokrivanja iznosi 80 m² za ravnu tavanicu i 110 m² za tavanicu koja ima nagib veći od 20°. Dalje, za takve prostorije sa tavanicom čija je visina između 12 m i 16 m mogu da se koriste samo sistemi klase A i B, sa površinama pokrivanja od 120 m² i 150 m², za ravnu i tavanicu sa nagibom.

(višetačkasti sistem za dim)

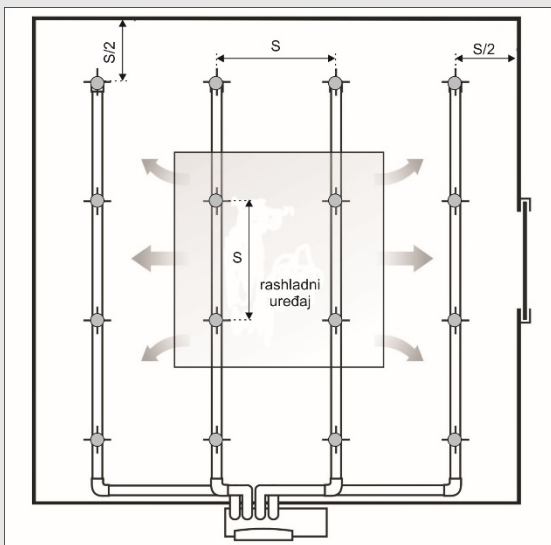
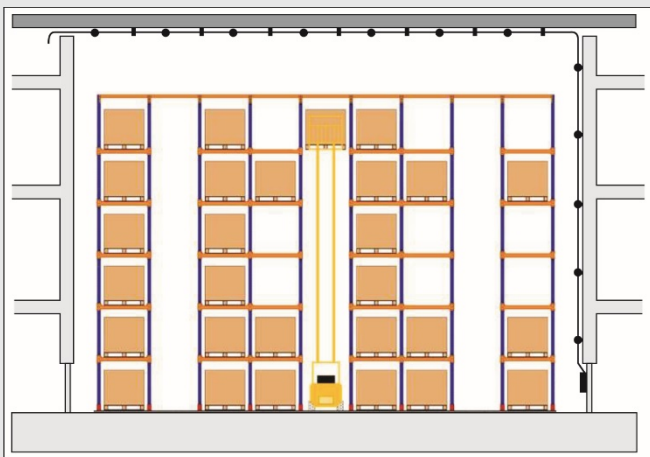
Raspored otvora u skladu sa
rasporedom tačkastih detektora dima

Regalna skladišta

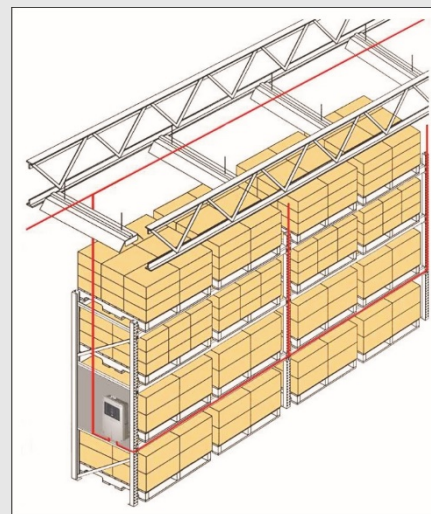
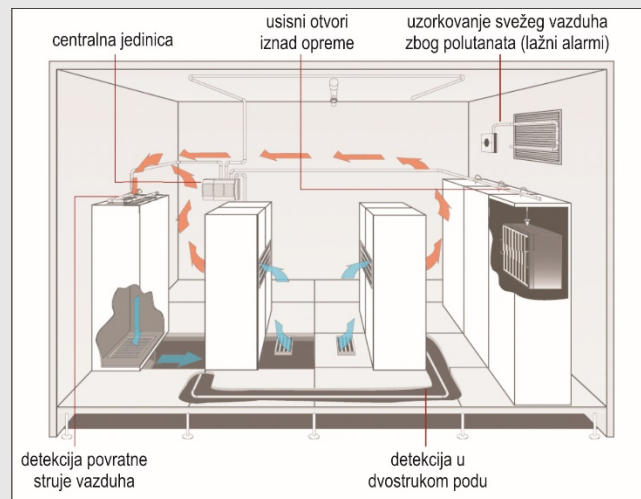

Usisni sistemi za dim

Regalna skladišta

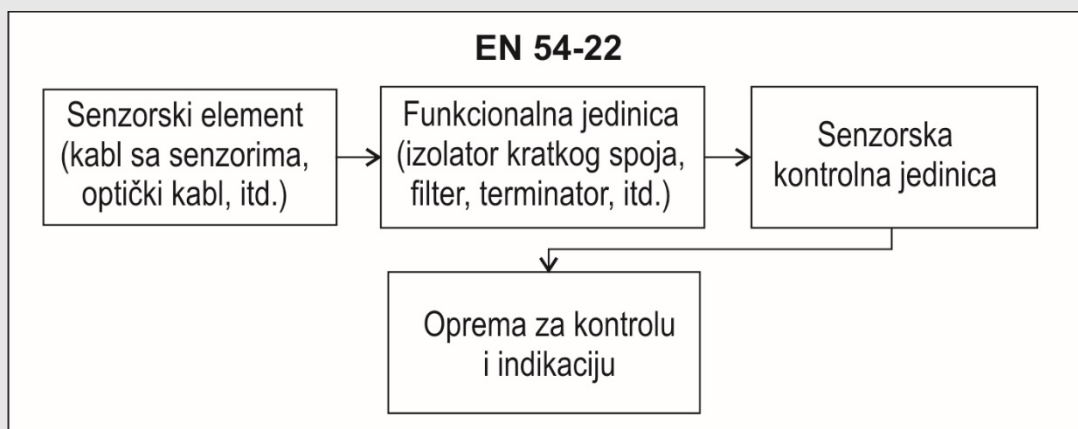

Računarski kabineti

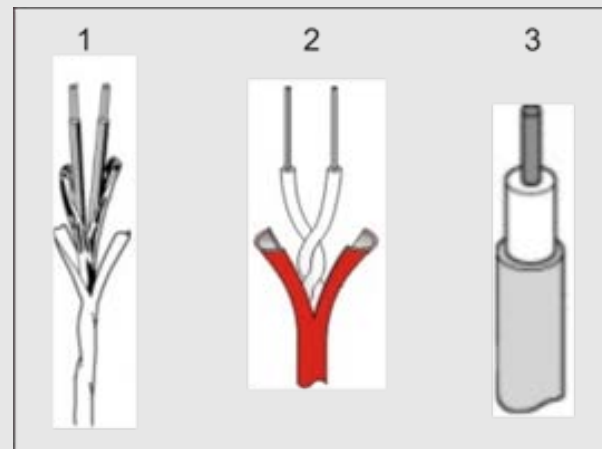
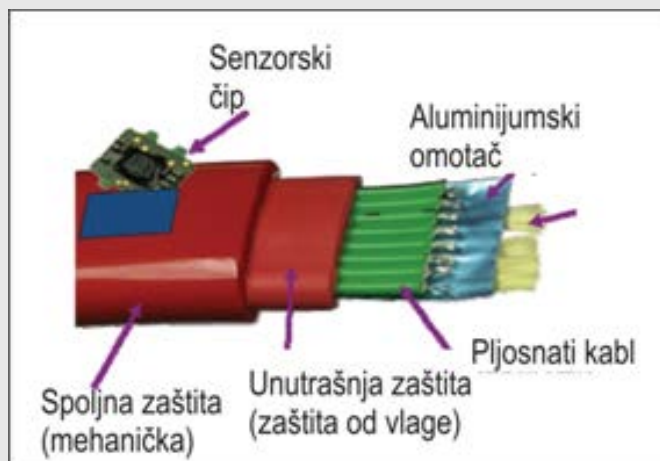
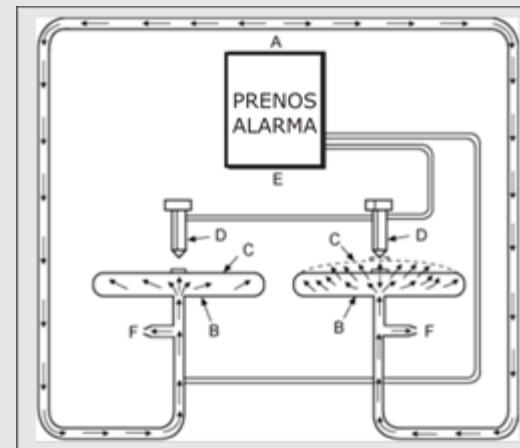
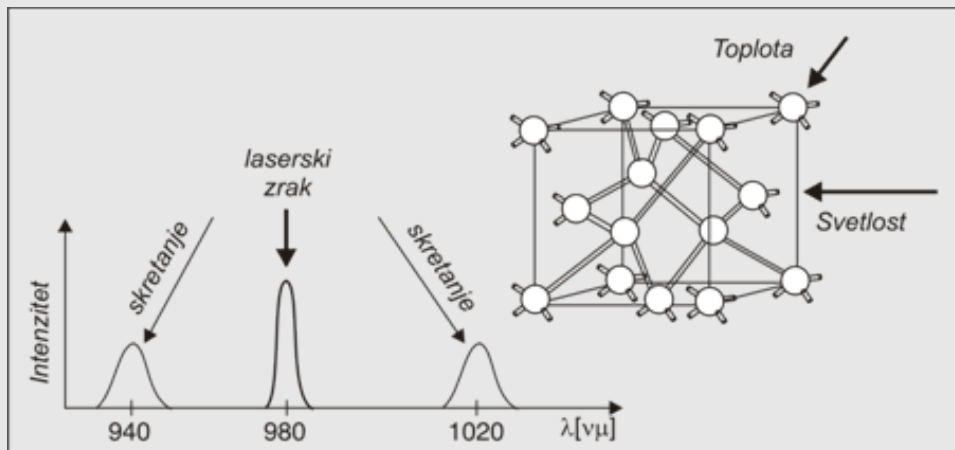
Hladnjače

Linijski detektori toplote

Sistem	Princip detekcije	Detekcija brzine promene	Rastojanje između senzora	Maks. dužina	Lokalna rezolucija
Poluprovnički senzorski kabl	<i>Band-gap</i> efekat	da	7 – 10 m	2500 m	2 – 10 m
Optički senzorski kabl	<i>Ramanova</i> difrakcija	da	kontinualno	8000 m	1 – 2 m
Optički <i>Braggov</i> kabl	<i>Braggova</i> difrakcija	da	3 – 5 m	300 m	1 – 10 m
Pneumatski sistem	Širenje gasa	da	kontinualno	100 m	100 m
Analogni kabl	Otpornost	opcija	kontinualno	300 m	300 m
Sistem bez resetovanja	Topivi polimer	ne (nije u EN 54-2)	kontinualno	250 m	250 m

Linijski detektori toplote

Senzori na rastojanju od 1 - 20 m (7 - 8 m prema standardu EN 54-22) sa tačnošću merenja od 0.5 °C. Dužina kabla je do 2000 m ili 250 senzora

Linijski detektori toplote – Pravila za postavljanje

EN 54 – 14 NEMA!!!

BS 5839 NEMA!!!

VDE 0833-2

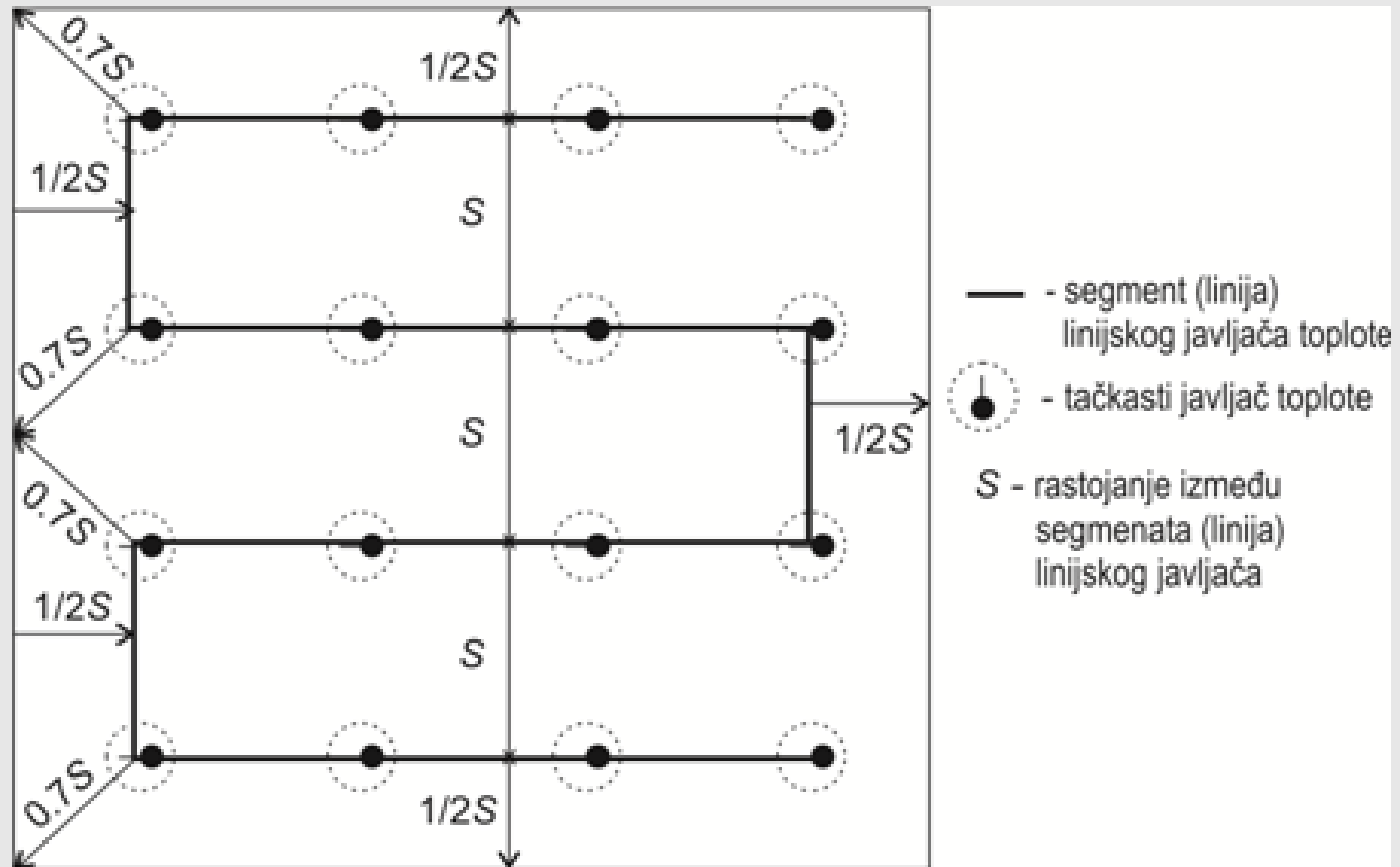
Površina prostorije	Tip detektora	Visina prostorije	Nagib tavanice	
			do 20°	preko 20°
			A	A
do 30 m ²	Linijski detektor toplote EN 54-22 (Klase A1 i A2 *)	do 6 m	30 m ²	30 m ²
	Linijski detektor toplote EN 54-22 (Klasa A1 *)	do 7.5 m		
	Linijski detektor toplote EN 54-22 (Klasa A1c *)	do 9.m	15 m ²	
preko 30 m ²	Linijski detektor toplote EN 54-22 (Klase A1 i A2 *)	do 6 m	20 m ²	40 m ²
	Linijski detektor toplote EN 54-5 (Klase A1 * i A2)	do 7.5 m		
	Linijski detektor toplote EN 54-22 (Klasa A1 *)	do 9 m	15 m ²	30 m ²

СП 5.13130

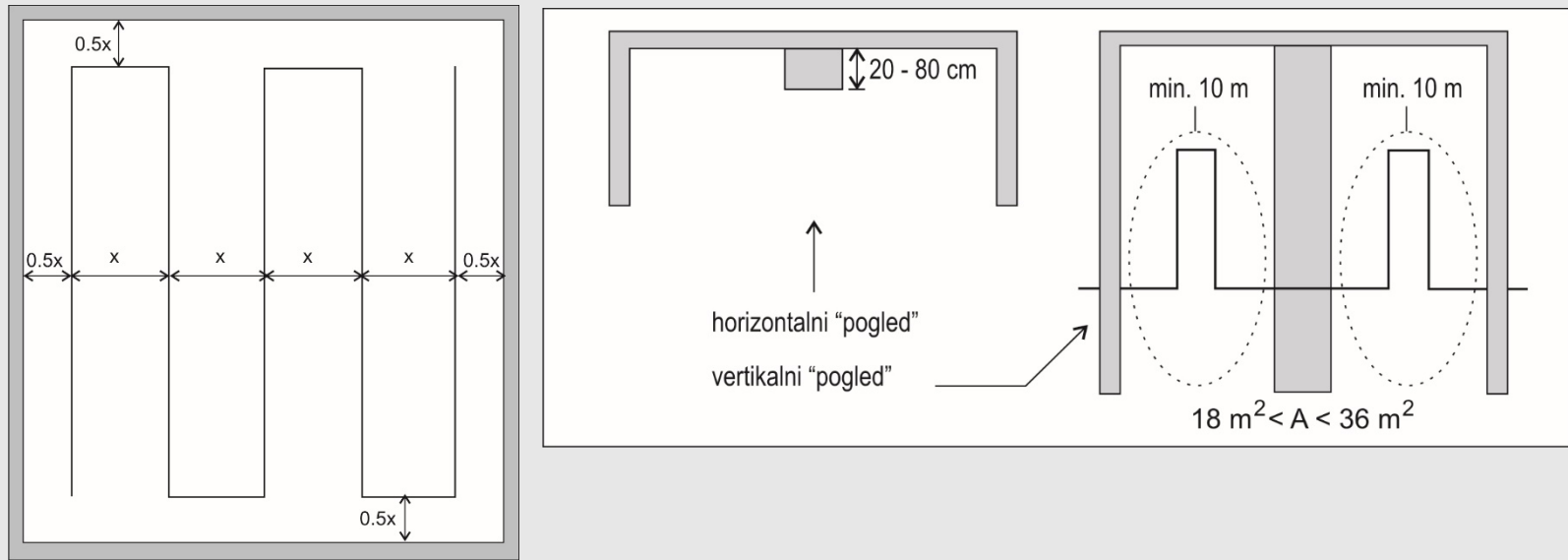
Visina prostorije koja se štiti	Srednja površina pokrivanja jednog detektora	Maksimalno rastojanje, [m]	
		između detektora	od detektora do zida
do 3.5 m	do 25 m ²	5.0 m	2.5 m
od 3.5 do 6.0 m	do 20 m ²	4.5 m	2.0 m
od 6.0 do 9.0 m	do 15 m ²	4.0 m	2.0 m

Linijski detektori toplote

NFPA – 72

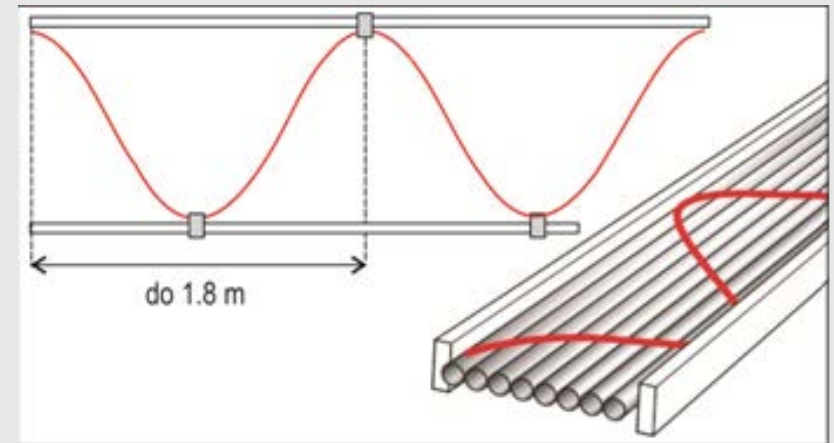
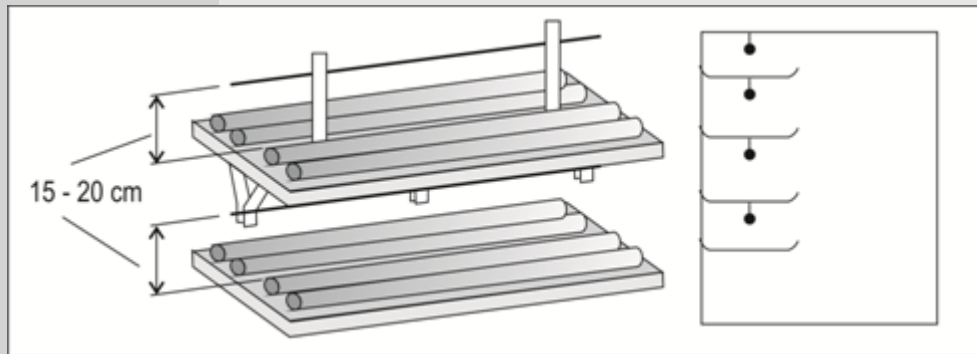
Linijski detektori toplote – Postavljanje

Rastojanje x iznosi najviše 6 m (poluprečnik pokrivanja tačkastog detektora toplote prema EN 54-14 iznosi 5.5 m), a zavisno od proizvođača može da bude od 9 do 10 m. Kod rastojanja između pojedinih linija kabla koja su manja od 6 m, rastojanje kabla od zida mora da bude između 0.5 m i 1.5 m.

Linijski detektori toplote – Posebni slučajevi

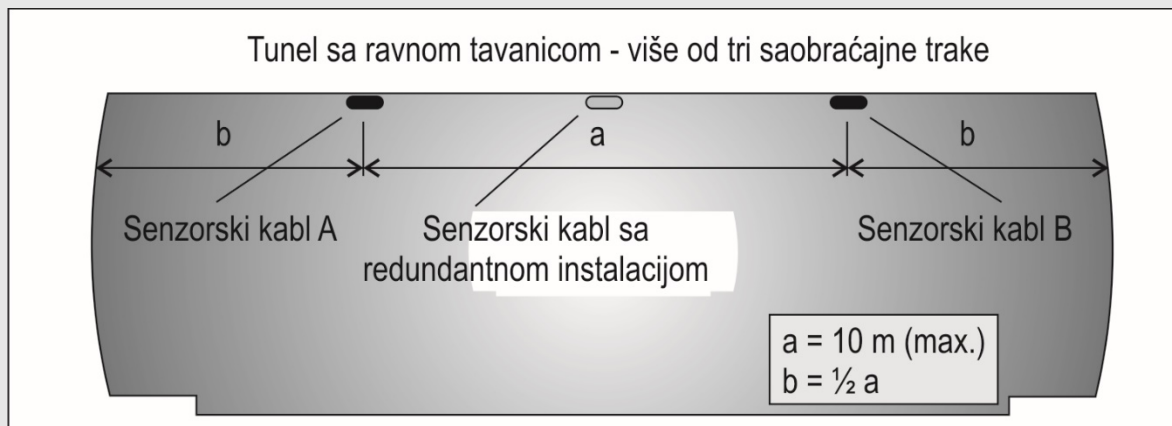
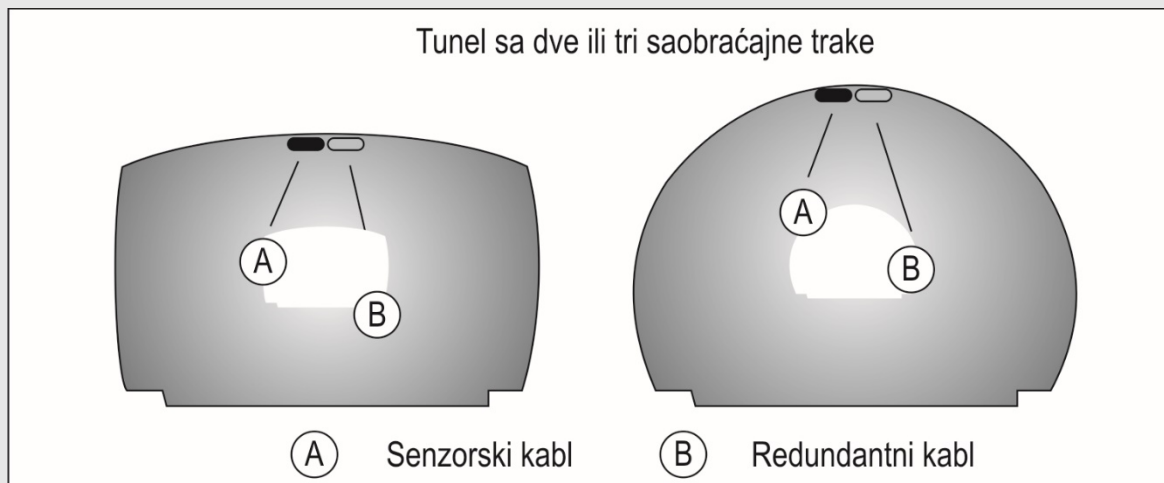
- kablovski razvode,
  - transportne trake i pokretne stepenice,
  - mašine, motori, uređaji kod kojih dolazi do pregrevanja,
  - tuneli,
  - podzemne garaže,
  - računarski centri, itd.
- prostorije koje se koriste za proizvodnju i skladištenje đubriva,
  - prostorije za odlaganje otpada ili deponije,
  - podzemne garaže i uopšte, prostorije u kojima su tačkasti detektori dima nepodesni zbog ambijentalnih karakteristika (na primer, kuhinje i slično).

- **Kablovske trase**

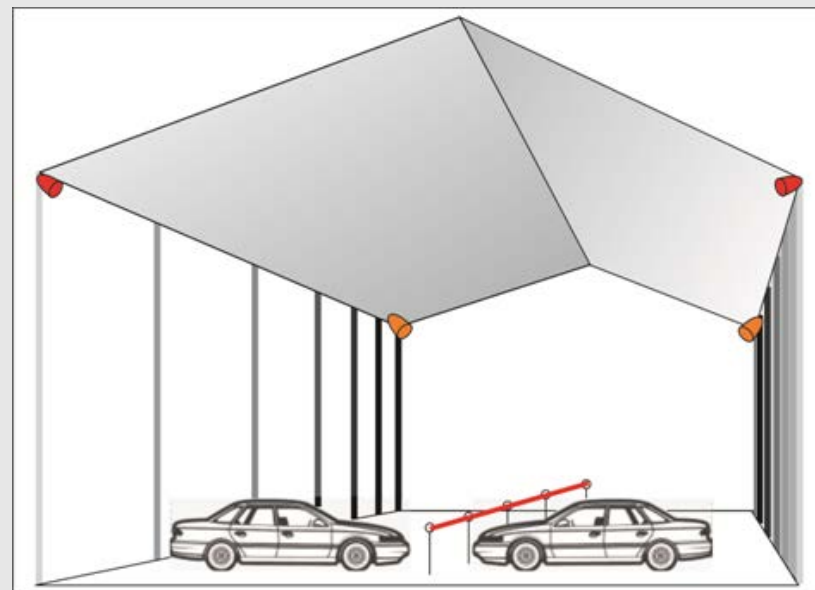
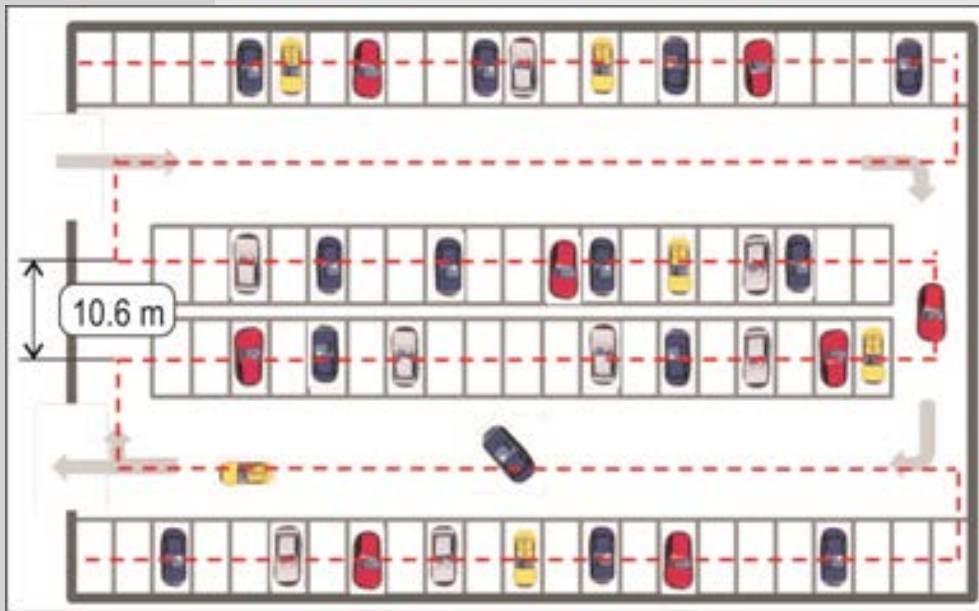
Linijski detektori toplote

- Tuneli

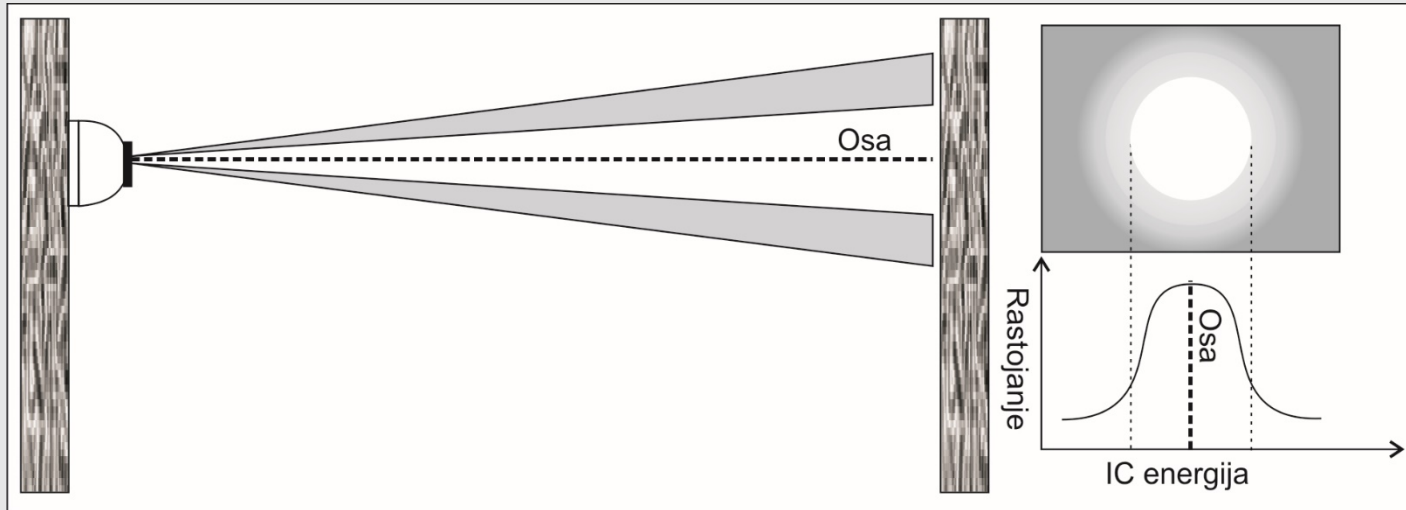

Linijski detektori toplote

- Garaže – podzemne i na otvorenom

Linijski detektori dima

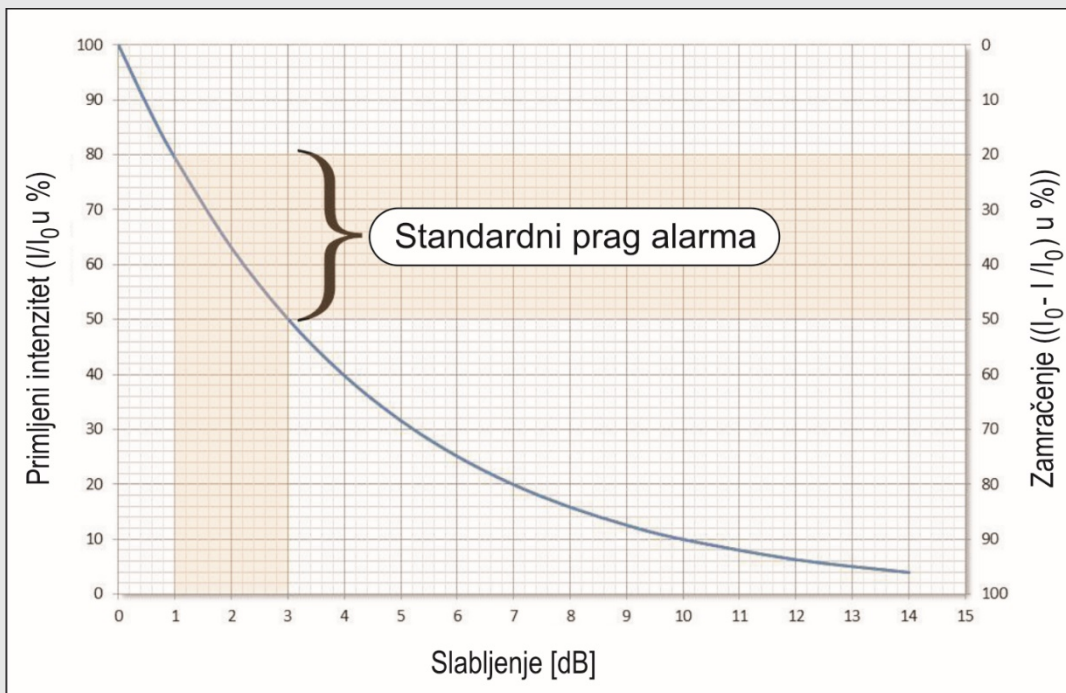

Pomeranje predajnika pod uglom od samo 0.5° izazvaće na rastojanju od 100 m pomeraj snopa za skoro 90 cm (tačnije 873 mm).

EN 54-12

3.1 line smoke detector using an optical beam – *detector consisting at least of a trasmitter and a receiver and which may include reflector(s) for the detection of smoke by the attenuation and/or changes of an optical beam.*

Linijski detektori dima

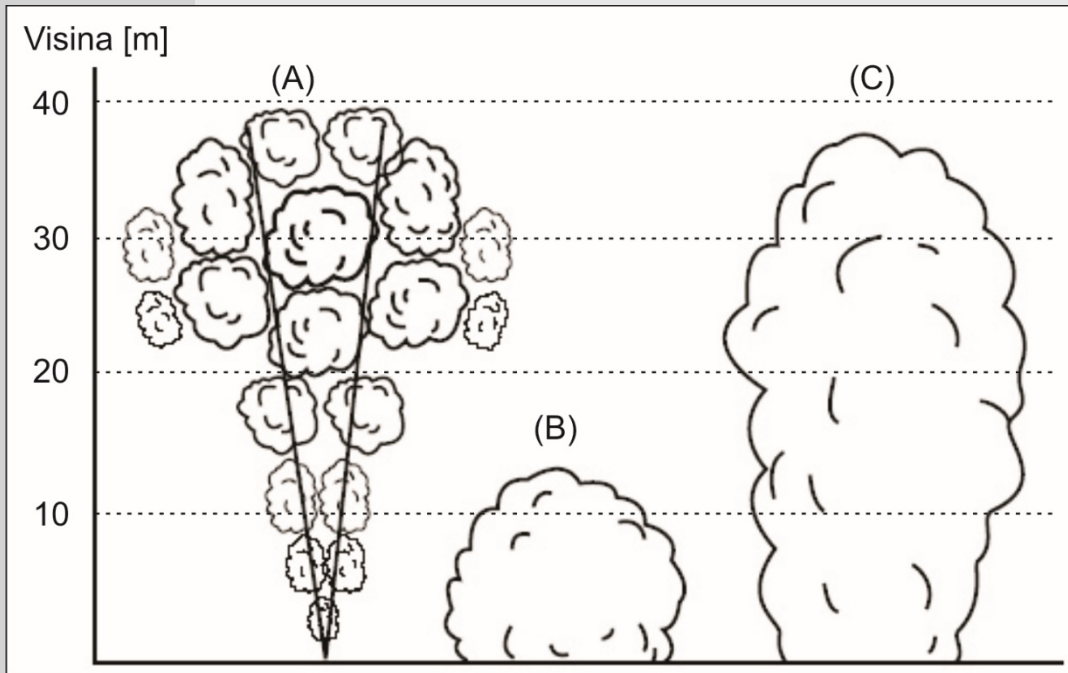

Najčešće kombinacije alarmnog praga su: 25%, 50% i 70% ili 25%, 35% i 50% zamračenja infracrvenog snopa.

Veličina čestica koja može biti detektovana iznosi od 0.5 μm do 10 μm i daje izlaz proporcionalan gustini dima.

Linijski detektori dima

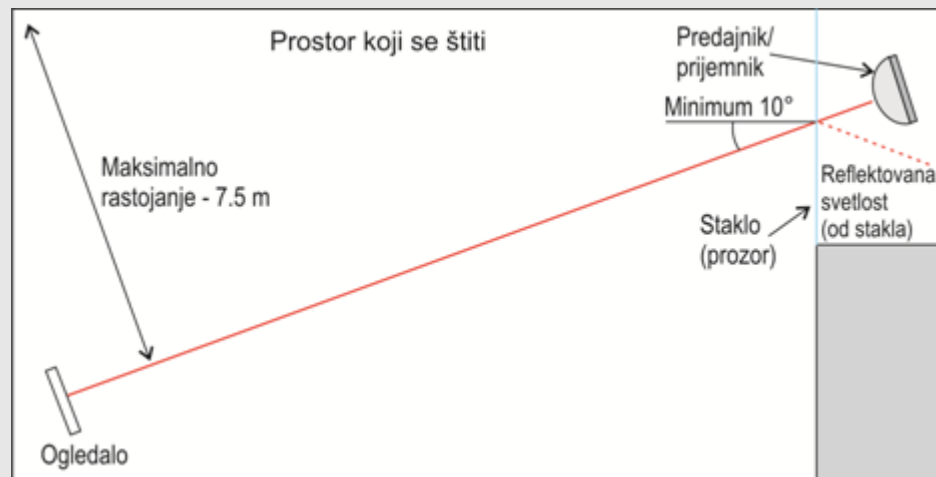
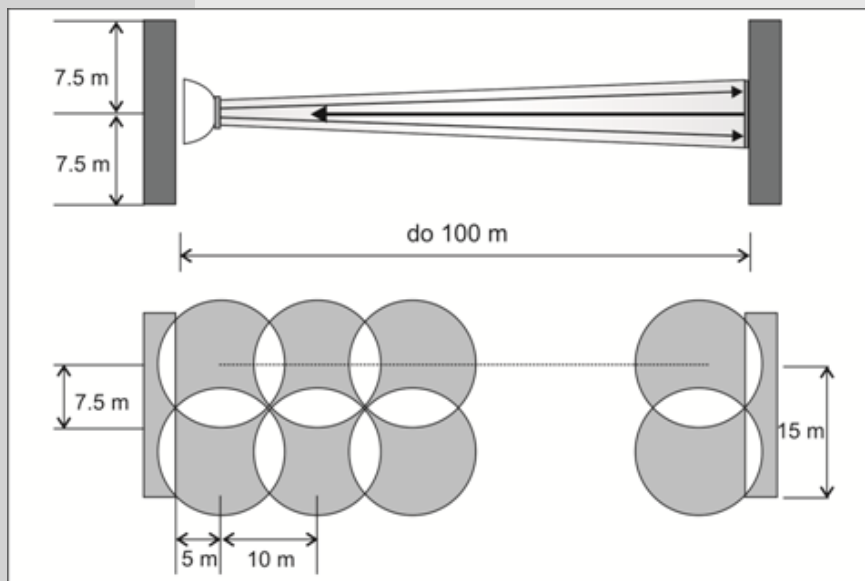
Problem stratifikacije

- konstruktivne karakteristike
- visina i oblik tavanice,
- grede, podesti i ispusti,
- ventilacija,
- ambijentalne karakteristike,
- karakteristike materijala,
- karakteristike očekivanog požara,
- zaposednutost prostora, itd.

Linijski detektori dima – Pravila za postavljanje

- *Dijagonalno postavljanje.*
- *Horizontalno postavljanje na različitim nivoima za detekciju pojedinih slojeva dima.*
- *Horizontalno postavljanje u nivou vrha plamena.*

Linijski detektori dima – Pravila za postavljanje

EN 54-14

	Visina tavanice [m]					
	≤ 4.5	$>4.5 \leq 6$	$>6 \leq 8$	$>8 \leq 11$	$>11 \leq 25$	> 25
Tip detektora	Poluprečnik pokrivanja [m]					
Linijski detektori dima EN 54-12	7.5	7.5	7.5	7.5	7.5 *)	NP

VDE 0833-2

Visina R_H	D_H	A	Nagib krova α	
			$\alpha \leq 20^\circ$	$\alpha > 20^\circ$
			D_L	D_L
do 6 m	6.0 m	1200 m ²	0.3 m do 0.5 m	0.3 m do 0.5 m
između 6 m i 12 m	6.5 m	1300 m ²	0.4 m do 0.7 m	0.4 m do 0.9 m
između 12 m i 16 m *)	7.0 m	1400 m ²	0.6 m do 0.9 m	0.8 m do 1.2 m
između 16 i 20 m **)	7.5 m	1500 m ²	0.8 m do 1.1 m	1.2 do 1.5 m

BS 5839

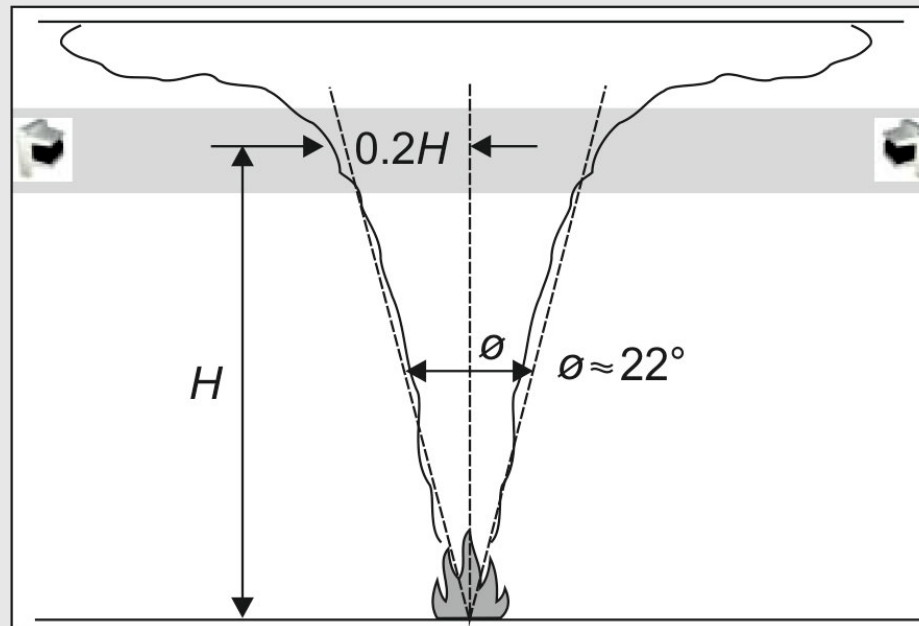
Standard BS 5839-5: *Specification for optical beam detector* dozvoljava visinu postavljanja od 40 m u posebnim slučajevima, dok je opšti limit 25 m. BS 5839 - 1 navodi da linijske detektore dima treba instalirati u skladu sa preporukama proizvođača. Optička osa detektora na rastojanju manjem od 0.5 m od zida, minimalno rastojanje predajnik-predajnik najviše 3 m, a maksimalno može da iznosi 100 m. Minimalna visina postavljanja u prostorima u kojima se kreću ljudi iznosi 2.7 m.

Linijski detektori dima – Pravila za postavljanje

СП 5.13130

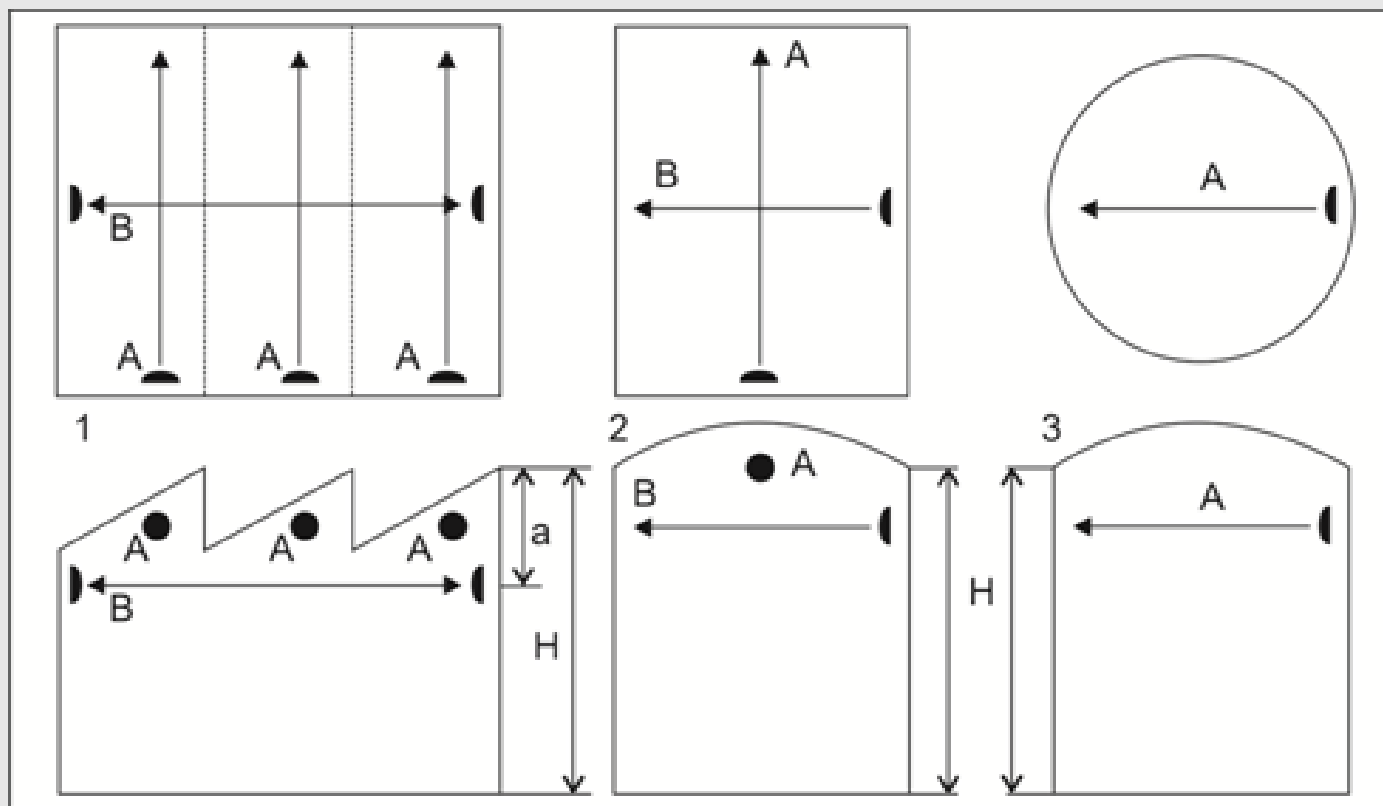
Visina postavljanja [m]	Maksimalno rastojanje tačke detekcije od optičke ose [m]	Maksimalno rastojanje optičke ose od zida [m]
do 3.5	9.0	4.5
od 3.5 do 6	8.5	4.0
od 6 do 10	8.0	4.0
od 10 do 12	7.5	3.5

NFPA 72

Linijski detektori dima – Posebni slučajevi

KROVOVI

Adresa za kontakt:

Dr Milan Blagojević, red. prof.

Fakultet zaštite na radu u Nišu

18106 Niš, Čarnojevića 10a

milan.blagojevic@znrfak.ni.ac.rs

Hvala na pažnji!